

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Охарактеризовано загальні основи фінансового менеджменту на підприємствах. Розкрито сутність поняття система фінансового менеджменту.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, система фінансового менеджменту, механізм фінансового менеджменту, фінансові ресурси.

Abstract

The general principles of financial management at the enterprises are characterized. The essence of concept of financial management system is revealed.

Keywords: financial management, financial management system, financial management mechanism, financial resources.

Вступ

Сучасні умови господарювання характеризуються посиленням процесів глобалізації економіки, зростанням нестабільності ринків, новими вимогами до управління фінансовими ресурсами та фінансовими відносинами суб'єктів підприємництва. Тому виникає необхідність в подальшому вдосконаленні теоретичних засад фінансового менеджменту, спрямованих на формування адаптивних систем та механізмів фінансового менеджменту, що здатні забезпечити стійкість організацій до постійних змін зовнішніх і внутрішніх чинників їхнього середовища. Проблемам фінансового менеджменту присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема І.Т.Балабанова, І.А.Бланка, Є. Бріггема, В.М. Власова, М. Герчикової, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, Л.А. Дробозіної, О.Д. Заруби, О.М. Карасик, В.В. Ковальова, Г.Г. Кірейцева, М.Й. Маліка, Є.Ф. Стоянової, В.М. Родіонової, Л.Н. Павлової, А.М. Поддєрьогіна, Г.Б. Поляка, Н.Ф. Самсонова, Є.А. Уткіна, А.Д. Шеремета, Ван Хорна Дж. К., Сигела Джоела Г. та інших. Однак, як засвідчує огляд літературних джерел, існує ціла низка ще нерозв'язаних проблем з теорії та практики фінансового менеджменту в діяльності підприємств, які ще недостатньо вивчені і вимагають більш поглиблених досліджень.

Метою даного дослідження є визначення теоретичних засад фінансового менеджменту, спрямованих на дослідження елементів системи фінансового менеджменту підприємства.

Основна частина

На початку 90-х років ХХ ст. фінансовий менеджмент виник на стику двох напрямків економічної науки – антикризового управління та фінансового менеджменту, об'єднавши в собі сукупність фінансових інструментів управління на основі впровадження стратегічного і тактичного фінансового менеджменту в діяльність комерційної організації. Потреба виділення фінансового менеджменту назріла у зв'язку з розумінням керівництвом підприємств необхідності кваліфікованого фінансового управління в умовах фінансової кризи, однак універсальне визначення та методологічне обґрунтування даного напрямку відсутні як у закордонній, так і у вітчизняній літературі [1].

Дослідники в своїх працях наводять різні визначення терміну «фінансовий менеджмент», але в загальному вигляді він трактується як процес управління формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів господарського суб'єкта та оптимізації обороту його грошових коштів.

Фінансовий менеджмент охоплює три складові :

- операційний менеджмент ;
- інвестиційний менеджмент;
- власне фінансовий менеджмент;

Основними функціями фінансового менеджменту є :

- дослідження зовнішнього економічного середовища;
- розробка фінансової стратегії підприємства;
- аналіз і планування фінансової діяльності;
- прийняття рішень з питань оперативної фінансової діяльності;
- прийняття інвестиційних рішень;
- взаємодія з іншими контрагентами з питань фінансової діяльності

Будучи складовою частиною системи управління організацією фінансовий менеджмент займає в ній центральне місце. Він дозволяє координувати результати та підвищувати ефективність виробничого менеджменту, маркетингового менеджменту, менеджменту персоналу та інших складових загального менеджменту. Будь-який управлінський вплив здійснюється з певною метою. Якщо говорити про мету фінансового менеджменту, то в різних джерелах можна зустріти різні підходи до її визначення.

Серед найбільш поширених можна виділити такі: забезпечення зростання добробуту власників капіталу підприємства, що знаходить конкретне втілення у підвищенні ринкової вартості підприємства або його акцій [2]; раціональне використання ресурсів для створення ринкової вартості, здатної покрити всі витрати, пов'язані з використанням ресурсів, та забезпечити прийнятний рівень доходів на умовах, адекватних ризику вкладників капіталу; знаходження розумного компромісу між завданнями, що ставить перед собою підприємство, і фінансовими можливостями реалізації цих завдань для: підвищення обсягів продажів і прибутку; підтримування стійкої прибутковості підприємства та ін. [3]. Забезпечити досягнення визначеної мети в ході діяльності підприємств можливо лише за умови створення ефективної системи фінансового менеджменту. У науковій літературі не існує єдиних підходів до розуміння поняття «система фінансового менеджменту».

Наше бачення системи фінансового менеджменту є різним, тому розглядати його потрібно дещо ширше. Будемо вважати, що названа система повинна включати такі обов'язкові елементи: концепція управління (мета управління, принципи, концептуальні положення), механізм управління (форми, методи, прийоми, важелі, інструменти), організація управління (суб'єкти, об'єкти, функції, структура, зворотні зв'язки). Невід'ємною складовою системи фінансового менеджменту є базові концепції. Базові концепції фінансового менеджменту визначають логіку організації фінансового менеджменту та використання його прикладних прийомів та методів на практиці.

Вихідним моментом в побудові системи фінансового менеджменту є формування принципів управління. Принципи фінансового менеджменту – це сукупність правил, положень та норм, які спрямовані на підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства.

У систему принципів фінансового менеджменту входять:

- розроблення і реалізація фінансової політики підприємства;
- інформаційне забезпечення (складання і аналіз фінансової звітності підприємства);
- оцінка інвестиційних проектів і формування «портфеля» інвестицій;
- поточне фінансове планування та контроль.

Разом з тим для ефективного функціонування системи фінансового менеджменту підприємства, на мою думку, потрібно враховувати наступні принципи:

- 1) законність управлінських дій;
- 2) доцільність прийняття рішень по управлінню фінансовими ресурсами підприємства;
- 3) ефективність прийнятих управлінських рішень;
- 4) врахування суб'єктами управління кон'юнктури ринку та ризику;
- 5) максимізація рентабельності.

Фінансовий менеджмент є складною, динамічною і відкритою системою управління фінансовими потоками підприємства. Складність системи визначається неоднорідністю та структурною різноманітністю її складових та різнохарактерністю зв'язків між ними. Динамічність фінансового менеджменту обумовлюється тим, що він знаходиться в змінному середовищі руху фінансових ресурсів, коливаннях попиту та пропозиції на капітал. Відкритість системи пояснюється постійним її обміном з зовнішнім середовищем. Перед тим, як перейти до розгляду сутності механізму фінансового менеджменту, необхідно розмежувати поняття система управління і механізм управління.

Система управління - це цілісна сукупність елементів, механізм - це спосіб взаємодії елементів. Механізм, зазвичай, реалізує себе через відповідні форми та інструменти взаємодії елементів для досягнення мети. Система передбачає цілісну єдність елементів. При цьому формування системи

управління фінансовими ресурсами підприємницьких структур передбачає виявлення необхідних елементів, котрі усі разом забезпечують досягнення цілі фінансової діяльності підприємства. Механізм фінансового менеджменту у науковій літературі асоціюється з такими поняттями, як фінансові важелі, фінансові методи і фінансові інструменти. І.Зятковський розглядає механізм фінансового менеджменту підприємства як підсистему управління фінансами, що «призначена для організації взаємодії фінансових відносин та грошових фондів з метою оптимізації їхнього впливу на кінцеві результати виробництва». В.Биковський, Н.Мартінова, В.Пархоменко [4] наголошують, що механізм фінансового менеджменту - це система управління фінансовими відносинами через фінансові важелі за допомогою фінансових методів. Такий саме підхід, але в більш розгорнутому викладенні пропонують Г.Партин, Н.Селюченко, Є.Рясних: механізм фінансового менеджменту – це сукупність методів, інструментів та важелів впливу на процес розроблення і реалізації управлінських рішень щодо фінансової діяльності підприємства та їхнє інформаційне та нормативно-правове забезпечення [5]. Таким чином, механізм фінансового менеджменту являє собою конкретні методи, важелі та інструменти дослідження фінансового менеджменту.

Фінансовий менеджмент дає необхідний набір методів для досягнення тієї мети, що ставить перед собою підприємство, необхідно вибрати саме ті, що будуть відповідати поставленим цілям і вміти їх ефективно використати [6]. Головні принципи та методи фінансового менеджменту мають універсальний характер та можуть досить ефективно використовуватись підприємствами різних організаційно-правових форм. Фінансовий менеджмент, базуючись на новітніх досягненнях у сфері управління, усіх прогресивних перетворень у практиці господарювання зарубіжних і вітчизняних підприємств, спроможний змінювати систему цінностей, пріоритети та тенденції розвитку економічних суб'єктів. Із ним пов'язують упровадження принципово нових форм та методів організації фінансової роботи, використання сучасних механізмів фінансового ринку.

Висновки

Отже, рівень розвитку та забезпечення фінансового менеджменту значною мірою визначає ефективність управління діяльністю підприємства. Це є особливо актуальним на даний момент, оскільки відбуваються докорінні зміни в галузі фінансових відносин на фоні ускладнення економічної ситуації, спостерігається стрімка динаміка впливу зовнішніх і внутрішніх чинників. Тому, в результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що фінансовий менеджмент як складова частина процесу управління підприємством сьогодні з кожним днем стає все більш пріоритетним напрямком, адже стабільність в даному сегменті відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку будь-якої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Каменева М.В. Подходы к формированию понятия «антикризисный финансовый менеджмент» в России и за рубежом / М.В. Каменева // Экономические науки. – 2010. – № 3. – С. 209-213.
2. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент / Г.Г. Кірейцев. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 496 с.
3. Крайник О.П. Фінансовий менеджмент / О.П.Крайник, З.В.Клепикова. – К. – Львів: „Дакор”, „Інтелект”, 2001. – 258 с.
4. Быковский В.В. Технология финансового менеджмента / В.В.Быковский, Н.В.Мартынова, Л.В.Минько, В.Л.Пархоменко, Быковская Е.В. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2008. – Ч.1. – 80 с.
5. Партин Г.О. Фінансовий менеджмент/ Г.О. Партин, Н.Є. Селюченко – Львів: Вид-во Національного університету „Львівська політехніка”, 2010. – 332 с.
6. Yepifanova I. Methodological bases of concept formation and choice of innovative business strategies / Dzhedzhula V., Yepifanova I. // Baltic Journal of Economic Studies. – 2018. – Vol. 4, No. 3. – P. 51-59.

Малицька Марина Сергіївна — студентка групи МФК-16б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, malitskams@gmail.com

Науковий керівник: **Джеджула В'ячеслав Васильович** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Malitska Maryna S. - student of the MFK-16b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor **Vyacheslav V. Dzhedzhula** – Doctor of Economics, Professor, Department of Finance and innovation management, Vinnytsia National Technical University